

Hollandse Waterstad: De relatie tussen een bezoek aan Gouda en het water in haar binnenstad

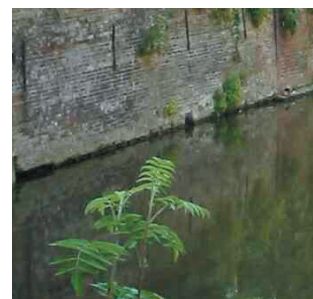
Een beeld van de belangstelling en wensen van (toekomstige) bezoekers bij een bezoek aan de Goudse binnenstad, en de rol die water in de binnenstad daarbij speelt.

Uitgevoerd in opdracht van het consortium Hollandse Waterstad.
In het kader van het project Hollandse Waterstad.

Lizet van
den Berg,

Eveline
Maris,

Stefan
Ouboter

Inhoudsopgave

0	Samenvatting	83
1	De interviews - aanleiding en invulling	84
2	De geïnterviewden	87
3	Beelden en ideeën die naar voren komen	88
	Gouda heeft veel te bieden	88
	Gouda kan nog aantrekkelijker	89
	Meer bezoek door investeringen in het water?	93
	Wenselijkheid van de uitvoering van de plannen	96
4	Wat daarnaast opvalt	100
	Water geeft een extra dimensie aan de beleving van de stad	100
	Aanvullende praktische tips om bezoekers te trekken	101
	Tips en opmerkingen met betrekking tot PR en mond-tot-mond-reclame, en de communicatie van de gemeente	103
5	Aanbevelingen	105
	Nawoord	107
	Colofon	108

Samenvatting

De gemeente Gouda wil investeren in het water in haar binnenstad. Investeren in het water houdt onder meer in:

- 1 Gouda volledig doorvaarbaar maken. Dan zal de Staande Mastroute van Amsterdam naar Willemstad door Gouda lopen in plaats van erlangs.
- 2 Een bijzonder netwerk van intieme, bijna geheimzinnige waterlopen onder andere rondom de Motte in de binnenstad weer zichtbaar en toegankelijk maken.

De gemeente verwacht dat de binnenstad hierdoor aantrekkelijker wordt voor bezoekers.

De plannen van de gemeente Gouda sluiten aan bij een grotere ontwikkeling, namelijk veranderingen in het waterbeheer als gevolg van het veranderende klimaat. De geplande investeringen in Gouda hebben hier direct mee te maken. Het onderzoek voor en de uitvoering van deze investeringen worden gedaan in samenwerking met het subsidieprogramma Leven met Water binnen het project Hollandse Waterstad.

Een onderdeel van Hollandse Waterstad is een belevingsonderzoek naar de belangstelling en wensen van toekomstige bezoekers. NOK-n heeft hiertoe interviews gehouden met zogenaamde 'knooppuntburgers': burgers die veel contact hebben met bezoekers. De resultaten van deze gesprekken staan beschreven in dit verzamelverslag. (Het Zuid Hollands Bureau voor Toerisme (ZHBT) heeft formeel betrokkenen geïnterviewd, welke gesprekken in een apart verslag beschreven worden.)

In het belevingsonderzoek van NOK-n komt het beeld naar voren dat Gouda bezoekers nu al veel te bieden heeft, en nog aantrekkelijker kan worden gemaakt. Daarvoor zijn investeringen nodig. Investeren in het water, maar ook op ander gebied. Er worden veel suggesties gegeven.

Op basis van de bevindingen lijkt het van belang om enthousiasme voor de plannen niet op voorhand te beschouwen als barometer voor een toename in bezoekers. Het is belangrijk om te kijken of het project Hollandse Waterstad kan profiteren van de suggesties die de geïnterviewden geven.

De interviews - aanleiding en invulling

De gemeente Gouda wil investeren in het water in de binnenstad. Zij verwacht dat de binnenstad daarmee aantrekkelijker wordt voor bezoekers. Gouda wil meer bezoekers: mensen die langer blijven en vaker komen.

Investeren in het water houdt voor de gemeente Gouda onder meer in:

- 1 Gouda volledig doorvaarbaar maken (de Staande Mastroute van Amsterdam naar Willemstad zal dan door Gouda lopen i.p.v. erlangs.) Het belangrijkste onderdeel van dit plan is het openen van de in 1953 gesloten Havensluis bij het Tolhuis waardoor de traditionele zuidelijke toegang tot de stad wordt hersteld. Naast het openen van de Havensluis wordt ook een aantal bruggen beweegbaar gemaakt of verhoogd en wordt de Donkere Sluis gerestaureerd.
- 2 Een bijzonder netwerk van intieme, bijna geheimzinnige waterlopen in de binnenstad weer zichtbaar en toegankelijk maken. Deze intieme vaarwegen (o.a. rondom de Motte) liggen verborgen achter en onder de bestaande gebouwen in het oude centrum van Gouda. Dit waternetwerk is vrijwel volledig intact, maar op dit moment niet overal zichtbaar en toegankelijk.

De plannen van de gemeente Gouda sluiten aan bij een grotere ontwikkeling, namelijk veranderingen in het waterbeheer als gevolg van het veranderende klimaat. De toekomst stelt andere eisen aan bijvoorbeeld waterberging. Het subsidieprogramma Leven met Water (<http://www.levenmetwater.nl/>) ontwikkelt kennis over het innovatief omgaan met de veranderende waterproblematiek. De geplande investeringen in het water in de binnenstad van Gouda hebben direct te maken met de veranderingen in het waterbeheer. De veranderingen in Gouda zijn een mooi voorbeeld voor veranderend waterbeheer in Oud-hollandse steden. Het onderzoek voor en de uitvoering van de investeringen in het binnenstadswater van Gouda worden gedaan in samenwerking met Leven met Water. Dit gebeurt in het project Hollandse Waterstad.

Het project Hollandse Waterstad wordt uitgevoerd in een kennisconsortium (samenwerkingsverband) waaraan diverse partijen deelnemen. De gemeente Gouda, het Gouds Watergilde, het Hoogheemraadschap Rijnland, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), Ykema Tuin- en Landschapsarchitectuur, het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme (ZHBT), provincie Zuid-Holland en de Netwerkorganisatie voor Omgevingskwaliteit

(NOK-n). Het project Hollandse Waterstad heeft een tweeledig doel. Enerzijds het onderzoeken en uitvoeren van de geplande investeringen in Gouda, anderzijds het ontwikkelen en verspreiden van kennis over innovatief waterbeheer in Oudhollandse binnensteden.

Een onderdeel van het project Hollandse Waterstad is een belevingsonderzoek: een onderzoek naar de belangstelling en wensen van toekomstige bezoekers, zoals bv. waterrecreanten, toeristen en dagjesmensen. NOK-n en ZHBT voeren dit onderzoek uit. De resultaten van dit onderzoek koppelen zij terug naar het kennisconsortium en naar het programma Leven met Water. Het belevingsonderzoek moet een antwoord geven op de vraag: 'Kunnen we verwachten dat investeren in water in de binnenstad zal leiden tot meer (en langere) bezoeken aan Gouda?'

Het geeft een inschatting van wat er voor nodig is om het plan te doen slagen.

NOK-n heeft een serie interviews gehouden met mensen die de belangstelling en wensen van bepaalde groepen bezoekers van Gouda goed kennen, zogenaamde 'knooppuntburgers'. Een korte uitleg: Mensen zitten in allerlei sociale netwerken. Bijvoorbeeld: je kent niet iedereen in je straat, maar wel een paar mensen. Die mensen kennen op hun beurt ook weer een aantal mensen, mogelijk deels andere dan jij kent. Zo vormen mensen in de straat een sociaal netwerk. Sommige mensen kennen direct of indirect veel meer mensen dan anderen. Hen noemen we knooppuntburgers: mensen die de knooppunten zijn in een sociaal netwerk. Deze knooppuntburgers blijken bijzonder goed geïnformeerd ten aanzien van geldende normen, waarden en ideeën van mensen in de netwerken waarvan zij deel uitmaken.

NOK-n heeft onder meer de volgende knooppuntburgers gesproken: ondernemers in de binnenstad, mensen uit de watersport, inwoners van Gouda, de lokale horeca, toeristisch gidsen, de koster van de Sint-Janskerk.

In de interviews is ingegaan op de vraag hoe, in de ogen van deze knooppuntburgers, verschillende groepen toeristen en andere bezoekers van Gouda het water in Gouda beleven, en of het water voor hen een reden is om Gouda te bezoeken. Van het beeld dat uit de interviews naar voren is gekomen, is dit verzamelverslag gemaakt.

Het ZHBT heeft de professionele standpunten van mensen werkzaam in de toeristensector onderzocht. De resultaten van dat onderzoek zijn beschreven in het verslag 'Waterbelevingsonderzoek stakeholders Gouda'. De gezamenlijke conclusies van NOK-n en ZHBT staan in het rapport 'Waterbelevingsonderzoek Gouda'.

De interviews door NOK

In de interviews stelden we een hoofdvraag:

‘Wanneer de gemeente Gouda, om meer bezoekers te trekken, wil investeren in het water in de binnenstad, wat wilt u, vanuit uw rol als lokale horecaondernemer, koster van de Sint-Janskerk, toeristisch gids etc., dat er gebeurt?’

Aansluitend stelden we verhelderende en aanvullende vragen.

- *Is er voor u vanuit uw rol als... een relatie tussen water in de binnenstad en een bezoek aan Gouda?*
- *Stelt u zich voor dat u over X jaar door de binnenstad van Gouda loopt en u tevreden bent over het water in de binnenstad, waar bent u dan vanuit uw rol als ... met name tevreden over?*
- *Is investeren in het water in de binnenstad belangrijk voor u vanuit uw rol als ...?*

Alle gesprekken zijn afgenomen door *Eveline Maris* en *Lizet van den Berg*.

De gesprekken hadden een open karakter: de ervaringen en meningen van de geïnterviewden bepaalden de richting van het gesprek. Alle gesprekken zijn op band opgenomen. Van de gesprekken zijn geen afzonderlijke verslagen gemaakt. De belangrijkste beelden en ideeën van de mensen zijn gerangschikt onder een aantal thema's. In de toelichting op de thema's is de analyse van de interviewers weergegeven. Daaronder zijn de citaten van de geïnterviewden weergegeven ter illustratie. Deze structuur is in dit gehele verslag gevolgd. Hierbij is het woordgebruik van de geïnterviewde gebruikt, maar om de leesbaarheid van dit rapport te bevorderen is van de spreektaal schrijftaal gemaakt. Waar informatie in het citaat ontbreekt, maar vanuit de context van het gesprek door de interviewers geïnterpreteerd is, is deze tussen [haakjes] geplaatst.

Dit rapport is als conceptversie verstuurd aan de geïnterviewden. Aan hen is gevraagd zowel te beoordelen of hun bijdrage op de juiste wijze weergegeven is, als te reageren op het beeld dat geschetst wordt. Deze feedback is vervolgens in het rapport verwerkt.

Voorzover in dit verslag feitelijke gegevens naar voren worden gebracht, komen ze uit de interviews. Voor dit verslag zijn gegevens niet nader geverifieerd en worden geen bronvermeldingen gegeven.

De resultaten geven een overzicht van de ideeën van een steekproef onder een gevarieerde groep goed geïnformeerde knooppuntburgers, maar kunnen geen volledig overzicht geven van de ideeën die leven onder alle potentiële bezoekers van Gouda.

De geïnterviewden

Erik Mieremet is eigenaar van het kleine B&B familie Mieremet in een historisch pand aan de Lage Gouwe. Sommige gasten komen over het water, en meren hun kleine bootje af voor de deur.

Maurits Tompot is al 25 jaar werkzaam in de kosterij van de Sint Janskerk in Gouda waar hij ook rondleidingen verzorgt. Hij is op diverse manieren actief betrokken bij het culturele leven in Gouda, bijvoorbeeld met de Erasmus' ezeltocht, en tijdens het Gouds verhalenfestival.

Evalien de Haan is sinds '94 VVV-stadsgids in Gouda. Zij leidt namens het Fonds Goudse Glazen mensen rond in de St. Janskerk, en geeft lezingen over Gouda. Zij verzorgt o.a. diverse themarondleidingen aan bezoekers van Gouda. Deze zijn afkomstig uit de regio, alsook uit het buitenland.

Dré Veelenturf is gepensioneerd scheepsbouwer van vletten. Als wedstrijdzeiler heeft hij samen met zijn dochter Kathy vele uren op het water rondom Gouda doorgebracht.

Joop Prinsenbergh is een Gouds ondernemer met een mannenmodezaak. De zaak is al 40 jaar gevestigd in een monumentaal pand in de binnenstad van Gouda. Zijn cliëntèle komt uit de wijde omgeving van Gouda.

Tom van Velden is eigenaar van het sfeerrestaurant Scheeps, vlakbij de Donkere Sluis. Sinds het voorjaar van 2007 kunnen mensen bij Scheeps een fluisterboot huren voor een historische vaarroute van drie kwartier door de grachten van Gouda.

Remco van Gent is eigenaar van hotel De Keizerskroon, een familiehotel in de binnenstad van Gouda. Alhoewel het hotel niet aan het water ligt, komen sommige gasten met de boot. Het hotel bedient een zeer divers publiek.

Rose-Marie Cannemeijer is ruim 20 jaar nationaal gids. Zij laat Gouda zien aan toeristen als onderdeel van hun bezoek aan Nederland. Onder haar gasten zijn grote groepen toeristen van heel diverse nationaliteiten die een bus-tour maken met een reisorganisatie, maar ook kleine privé-gezelschappen.

Marjolein van der Kruijf is al ruim 35 jaar nationaal gids. Ook zij laat Gouda zien aan toeristen als onderdeel van hun bezoek aan Nederland. Onder haar

gasten zijn grote groepen toeristen van heel diverse nationaliteiten, en kleine privé-gezelschappen. Soms komen haar gasten met de boot naar Gouda.

Hans Hammann vaart al 35 jaar met een platbodem, is lid van en vrijwilliger bij de watersportvereniging van Gouda. Hij woont in Gouda, en heeft lang gewerkt in dienst van de gemeente Gouda.

Beelden en ideeën die naar voren komen

3

Gouda heeft veel te bieden

Uit de gesprekken komt duidelijk naar voren dat Gouda veel te bieden heeft. Daar zijn de meeste geïnterviewden het over eens. Zij vinden Gouda een aantrekkelijke stad. Ze noemen echter heel verschillende redenen waarom zij Gouda een aantrekkelijke stad vinden. Het water in en nabij de stad (onder meer de mooie grachten, de sluizen, de Hollandse IJssel en de Reeuwijkse plassen) maakt Gouda aantrekkelijk. Daarnaast noemen de geïnterviewden de historische binnenstad van Gouda, met ‘het mooiste marktplein van Zuid-Holland’, de Sint Jan met zijn Goudse Glazen, de kaas en het aanbod aan activiteiten in de stad.

- *[Voor mij zijn het] de mooie grachten, de intimiteit die de Goudse grachten hebben. Nog meer dan Delft. En [dat geldt] vooral voor dat stukje rond de [Sint-Jans]kerk. En het niveauverschil vind ik erg mooi. [...] De mooie oude koopmanshuizen langs de grachten, maar tegen de achterkant van de huizen aankijken is minder aantrekkelijk. (nationaal gids MvdK)*
- *Wij leggen ook heel veel uit over onze waterhuishouding. En dat kun je in Gouda natuurlijk prachtig uitleggen, hoe dat werkt met [eb en] vloed, dat de Hollandse IJssel hoger ligt [dan] de Gouwe. De sluizen en het enorme niveauverschil. En het is ook bijzonder dat Gouda zo wegzakt in het veen. Dat is heel specifiek voor Nederland, hoe ga je met een stad om die in het veen aan het wegzakken is? En zeker met de klimaatverandering van nu. (nationaal gids MvdK)*
- *De gemiddelde verblijfsduur van een toerist in Gouda is niet al te lang. Als je dat kunt verlengen met een half uur, maal het aantal toeristen dat hier komt, levert dat toch economisch gezien meer opbrengsten. [...] We*

hebben een vrij breed aanbod qua activiteiten [vanuit de] VVV met stadsgidsen en stadswandelingen, daar wordt al heel veel aan gedaan. Misschien met de regio? Wellicht gebeurt dat al. We hebben de Reeuwijkse plassen, Oudewater, Haastrecht. In principe is er genoeg te doen om twee dagen in Gouda te blijven. (ondernemer TvV)

- *Je kunt met [het] entree[bewijs van] de kerk gratis het museum[GoudA] in. De kartons van de Goudse Glazen worden voor een deel gerestaureerd in het museum, dus die link ligt er ook. Dat is juist het leuke. Je kunt zowel op een kaasmarkt lopen, genieten van grachten en ook nog kunst en cultuur meepikken, waardoor een dag eigenlijk te kort is. Dat hoor ik vaak [van toeristen]. (stadsgids EdH)*
- *Je hebt toerisme voor de massa die willen laten zien dat ze ergens geweest zijn of de fijnproevers. Ik denk dat Gouda wat meer een fijnproeverstad is. [...] Het mooiste marktplein van Zuid-Holland, het stadhuis, de [Sint-Jans]kerk en de Waag. (nationaal gids MvdK)*
- *[Als ik vraag aan groepen die ik rondleid in Gouda, waarom naar Gouda? Dan is Gouda] bekend van de kaasmarkt, van het stadhuis op de markt en van de Sint-Janskerk niet te vergeten. Vrijwel alle [toeristen] die dagtochten gaan maken, bezoeken in ieder geval de Sint-Janskerk. (stadsgids EdH)*

Gouda kan nog aantrekkelijker

Uit de gesprekken komt duidelijk naar voren dat de geïnterviewden vinden dat de aantrekkelijkheid van Gouda nog vergroot kan worden. Welke verbeteringen zij voor zich zien, verschilt van persoon tot persoon. Investerings in het water in en rondom Gouda worden door een aantal mensen genoemd. De achterliggende gedachten zijn divers: de mogelijkheid om een rondje te kunnen varen in de binnenstad, een verbeterde waterkwaliteit, de beleving van de binnenstad, en ruimere openingstijden van bruggen en sluisen, worden genoemd. Daarnaast worden ook andere manieren genoemd om de aantrekkelijkheid van Gouda voor bezoekers te vergroten: vergroting van het aanbod aan accommodatie en bijzondere winkeltjes, verbetering van het sanitair voor watersporters, openstelling op zondagen, meer attracties en een goede promotie.

- *[Nu ga je met de fluisterboot heen en terug. Als je een rondje kan varen, heb je het voor je gevoel afgemaakt. Je kunt nu tot halverwege de gracht*

en dan moet je terug. Als je helemaal in de rondte kunt varen, heb je iets afgemaakt. Heen en terug is maar half, je hebt ook maar de helft gezien ook. Als je rond kan varen, heb je een heel mooi ritje gemaakt. Half is gewoon behelpen. (koster MT)

- *Er waren weinig mogelijkheden, bootjes konden op de Gouwe heen en weer varen en dan stopte het. Het zou prettig zijn als zo'n initiatief weer terug zou komen, maar dan wel met de mogelijkheid dat ze een rondje kunnen varen. Ik juich het openleggen van de stad voor het water wel toe, maar dat zal zeker in de Zeugstraat niet makkelijk worden met al die lage bruggetjes. Als je een rondje kan varen zou het voor een rondvaartboot ook aantrekkelijker worden, in plaats van op en neer naar de Tiendeweg. (ondernemer EM)*
- *Eigenlijk zie je als toerist de 'bright side of life'. Je komt er niet werken [in die stad], je komt niet met een aktetas met je hoofd vol ideeën voor een vergadering. Je komt eigenlijk om een ideaalplaatje te zien wat je thuis al bedacht hebt. Als je wilt wintersporten, dan moet er een meter sneeuw liggen. En als je naar Gouda komt, wil je een mooie oude stad zien met kunst en cultuur en een schoon grachtje, klaar uit. [...] Ik denk dat dat het eigene aan toerisme is, het ideaalplaatje tonen. [...] Waarom zou je wel een marktplein schoonmaken en schoonspuiten, en waarom zou je dat niet met een gracht doen? (stadsgids EdH)*
- *En de doelgroep uit Reeuwijk, daar zijn toch heel veel mensen met een bootje, die gaan [nu] nooit een dagje Gouda doen. Dat doen ze nu gewoon niet, omdat half vijf, vijf uur de laatste schut is. Dat doe je dus niet. Dat is die beperking. Zodra iets beperkt is, loopt het niet. Een mooi restaurant waar de keuken om 19.00 dicht gaat, loopt ook niet. Je moet het openstellen. De gemeente Gouda wil de stad toeristisch aantrekkelijk maken, dan moeten die voorzieningen er ook [zijn]. (watersporter DV)*
- *Gouda [ligt] net als Willemstad op een cruciaal punt. Het is een dag varen van Zeeland en een dag varen van het IJsselmeer. [...] Als ik in een vreemde stad kom met een boot, kijk ik wanneer ik er weer uit kan. Als dat pas na het weekend is, ga ik er niet in. Dan blijf ik wel buiten liggen. Als je [de bruggentijden] ruimer maakt en tot 10 uur 's avonds overal kunt komen, dan komen er meer [boten de stad] binnen. [...] Dat is het eerste dat [de gemeente] moet doen, ruimere bruggentijden. Dus ook 's ochtends vanaf 8 uur, of zelfs eerder. En in het weekend draaien. [En daarnaast] afstemmen op de bruggen in de Gouwe. Als je uit het noorden komt, kom je via de Gouwe binnen. Als [de bruggen daar] tot 10 uur*

's avonds draaien, moet je wel tot 10 uur door de stad en door naar Reeuwijk kunnen. Op [de] Reeuwijkse [Plassen] liggen ontzettend veel scheepjes, en er kunnen er veel meer komen, maar dan zullen de bruggentijden ruimer moeten zijn. (watersporter HH)

- *'Om grote gezelschappen minimaal 2 dagen in Gouda te laten verblijven is het belangrijk dat er een groter hotel bijkomt. [...] In Gouda zijn te weinig hotelkamers [...] om mensen voor langere tijd, meerdere dagen te binden aan Gouda. Meer aanbod, ook in kwalificatie. Als je een hoger gekwalificeerd hotel hebt, trek je misschien een ander segment. Zeker grote groepen, die verdwijnen [nu] naar de Campanile aan de buitenrand of naar Nieuwerkerk aan de IJssel.'* (ondernemer TvV)
- *Als het bekend is dat er [in Gouda] meer mogelijkheden zijn [qua voorzieningen, accommodatie], zullen meer mensen geneigd zijn om er naar toe te gaan. Als het bekend is dat er weinig is, zal niemand de behoefte hebben om er naar toe te gaan, want dan is de kans dat je je neus stoot veel groter. [...] Meer bezoek creëert ook weer meer bezoek.* (ondernemer EM)
- *Je zal het op de een of andere manier nog aantrekkelijker moeten maken, je zal meer moeten laten zien. Aanbod is zo verschrikkelijk belangrijk in een winkelgebied. Dat betekent ook dat mensen wellicht daar voor terug gaan komen op een bepaald moment, als ze het hier kunnen vinden. Ieder ander zal daar op in moeten spelen [zoals] de Sint-Janskerk, musea, toeristische winkeltjes, noem maar op. Het zal veel beter uitgebuit moeten en kunnen worden.* (ondernemer JP)
- *Als je in dé winkelstraten van Nederland komt, Kleiweg als vergelijking, of in elke andere willekeurige stad, kom je in feite allemaal dezelfde formules tegen. In een modern winkelcentrum als Alexandrium past dat. Ik vind dat er in een gebied als Gouda nog veel meer plaats moet zijn voor het zelfstandig ondernemerschap dat zich dan ook weet te onderscheiden ten opzichte van de formules. Ik denk dat voor Gouda de toekomst is je daar in te onderscheiden en juist niet formules. Die formules heb je uiteraard wel nodig, je kunt niet zonder een C&A, Hema en V&D, bepaalde formules heb je wel nodig. Maar de kracht van Gouda is juist dat onderscheid maken met name in het zelfstandig ondernemerschap. En als je aan mij vraagt, hoe moet je dat doen? Je moet je dermate specialiseren dat je een aanbod hebt dat anders is dan de rest van Nederland. Dat is specialisme. Dat kan van alles zijn. Daarmee krijg je met name bij de consument de sfeer die hij eigenlijk verwacht van zo'n plaats. Ik kan mij voorstellen dat iemand naar Gouda komt met dat idee naar bijzondere*

winkeltjes te kijken en dat hij dan teleurgesteld wordt [omdat zulke winkeltjes er nu niet voldoende zijn]. (ondernemer JP)

- *Als het aantrekkelijk is, blijven mensen langer. Met name het sanitair moet een beetje netjes zijn. Grotere schepen hebben een douche aan boord, maar het merendeel van de kleinere niet. Een goede, frisse douche. Je denkt toch niet dat als ze 's nachts naar het toilet moeten, dat ze de halve stad door gaan lopen? Het moet voldoende aanwezig zijn. Eigenlijk moet je dat op elk stukje kade hebben. [...] Aangezien het de gemeente Gouda geld gaat kosten om betere voorzieningen [sanitair] te plaatsen is het misschien goed om aan te geven dat indien de ligplaatstarieven aangepast worden aan het landelijke gemiddelde, de kosten hier makkelijk mee gedekt kan worden. Ik heb in mijn tijd bij de gemeente geleerd dat je alles mag voorstellen maar dat het pas goedgekeurd wordt als je aangeeft waar de centjes vandaan komen. (watersporter HH)*

- *Om mensen langer in Gouda te houden, dan zullen er toch dingen op zondag open moeten zijn. Onder andere een VVV. [...] Op zondagen heb ik hier mensen zitten, wat gaan we doen? Geen idee. De winkels zijn dicht, musea dicht. Op zondag is Gouda een beetje een dooie stad. Een open VVV biedt de mensen ook weer een stukje toegankelijkheid. En dat kan er toe leiden dat mensen langer blijven. [...] De VVV heeft daar denk ik een heel duidelijke rol in. (ondernemer RvG)*

- *Attracties, je trekt ze met de zomermarkten die er op woensdag en donderdag in Gouda zijn. En op zaterdag is er markt. Markten zijn altijd leuk voor mensen. [In de vaarfolder] moeten de marktdagen staan en wat voor [markten het zijn]. [Informatie] over het Binnenhavenmuseum waar ze al die bootjes kunnen bekijken en waar een werf is. En als het er is, het schuren. Een verhaaltje [over de achtergrond] en wanneer dat is. Plus de bruggentijden erbij. Dan ga je Waterstad promoten. (watersporter HH)*

- *[Zorg als gemeente] vooral [voor] veel publiciteit. [Watersporters, bezoekers] moeten het niet zelf hoeven ontdekken, maar dat ze zeggen 'er is zoveel geschreven, laten wij dat nou eens proberen, laten wij die vaartocht nou eens maken'. Ik doe dat ook beslist. En ik neem mensen mee, laat ik ze Gouda zien. En we gaan een hapje eten, een uitsmijtertje eten. (watersporter DV)*

Meer bezoek door investeringen in het water?

De gemeente Gouda verwacht dat de binnenstad meer bezoekers zal trekken door de geplande investeringen in het water. Uit de interviews komen beelden en ideeën naar voren die aansluiten bij deze verwachting: de geplande investeringen in het water zullen leiden tot meer bezoek. Maar, er zijn ook veel beelden waarin de relatie tussen investeringen in het water en meer of langer bezoek aan Gouda minder sterk is. Er is meer voor nodig om bezoekers te trekken dan alleen de geplande investeringen in het water. Uit sommige beelden spreekt dat water geen rol speelt bij een bezoek aan Gouda.

- *Ja, [er is een relatie tussen water en een bezoek aan Gouda] je kan Gouda vanaf het water bekijken, vanuit historisch perspectief dat een stad als Gouda biedt. Je ziet toch een andere kant. En het water is er, dus waarom zou je er geen gebruik van maken? In iedere stad heb je rondvaartboten, mensen willen toch een aantrekkelijke vorm om een stad te bezichtigen. Met een dubbeldekkerbus door de stad rijden, zie ik niet zitten in Gouda, maar met een boot kan heel goed. Het blijft wel beperkt. De historische vaarroute stopt in principe bij de Kleiwegbrug. Het zou leuk zijn als de route verlengd zou kunnen worden tot het Houtmanplantsoen, de Schielands Hoge Zeedijk. Dan heb je toch al wat meer te varen. (ondernemer TvV)*
- *Je krijgt vaak de vraag ‘waar zijn al die mensen?’. Het leeft niet. Als je in de grachten wat meer leven hebt, dan denken [toeristen] dat de stad leeft. [...] [Er is] absoluut [een relatie tussen een bezoek aan een stad en levendigheid]. [Als het levendig is,] is het veel leuker [om een stad te bezoeken]. In Gouda is heel veel leven op straat, de Markt en de winkelstraatjes er omheen zijn altijd vol leven. Maar leven op het water zou leuk zijn. Dat maakt Amsterdam ook zo leuk, al die bootjes die daar rond varen. [...] Er gebeurt niets [op de grachten], het is stil water. Het beweegt niet. Het is leuker als er iets mee gebeurt, het wordt levendig van bootjes. In Amsterdam gebeurt altijd wat op de grachten. Ik denk dat toeristen dat leuk vinden. (nationaal gids RC)*
- *Staande mastschepen in de binnenstad, dat kan. Als de Zuidelijke [Toegang] open is, dan scheelt dat wat bruggen als je van de IJssel komt. Dan ben je eerder in de stad. En iemand die dat leuk vindt, gaat door alle bruggetjes door naar de andere kant [van de stad]. Je kan er aan twee kanten door. En iemand die haast heeft, gaat er omheen. Nu kom je om 18 uur de stad niet meer uit. Men neemt [daarom nu] de moeite niet [om de stad in te varen]. Mensen die de Staande Mastroute varen, vinden het leuk om door te varen, willen geen oponthoud. [...] Wil de gemeente meer*

[schepen], zullen ze moeten zorgen dat de openstelling [van de bruggen] meer afgestemd wordt op de Gouwe. (watersporter HH)

- *[Als watersporter] haal je het [op dit moment] niet in je hoofd om richting de stad te varen, want je kan maar op twee momenten op de dag terug. Daar ga je niet aan beginnen, want als je vijf minuten te laat bent, moet je nog een halve dag wachten. Dat houdt tegen. [Je vaart] nooit richting stad, want het is niet echt toegankelijk. Dat zouden ze veel meer open moeten gooien. Je zorgt [nu] altijd dat je bootje aan de andere kant van de sluis ligt, want je kan nooit weg wanneer je wilt. Het Hoogheemraadschap Rijnland [beheert sluizen en bruggen en] sinds kort worden de sluizen en bruggen op zaterdag en zondag na 18.00 niet meer bediend, want er wordt te weinig gebruik van gemaakt. Maar dat is natuurlijk geen reden. Als mensen een mooie dagtocht willen varen, kunnen ze nooit voor 6 uur 's avonds bij die brug of sluis zijn. Dan zeggen ze, 'we varen maar niet, want we kunnen er toch niet door, we gaan het niet redden'. Je zet er een sluiswachter of brugwachter op, bijvoorbeeld iemand die met de vut is of werkloos, [maar] die brug moet van 8 uur 's ochtends tot 9 uur 's avonds bediend worden. Dat is [nu] een handicap, je kan niet de plas af of op. [...] Het moet gewoon open, dan doe je zo'n stad aan. (watersporter DV)*
- *Het is eeuwig zonde dat heel veel grachten in Gouda zijn dicht gegooid. Delft heeft dat nog, daarom trekt Delft twee keer zoveel bezoekers, de Nieuwe Kerk trekt twee keer zoveel bezoekers. Het feit dat de koninklijke familie er begraven ligt heeft er ook mee te maken, maar niet voor buitenlandse [toeristen]. Maar Delft is nog authentiek, daar hebben ze de grachten niet dicht gegooid. Wat gebeurt er als je in een straat een gracht dicht gooit? Dan zijn de verhoudingen zoek. Men heeft altijd intuïtief gebouwd volgens de gulden snede; je bouwt jouw huis precies zoals deze past in de straat qua verhouding. Als je nou zo'n gracht dicht gooit, omdat je auto's moet parkeren, is die verhouding van de straat ten opzichte van die huizen zoek. Die hele charme van zo'n straat, ook al staan er oude pandjes in, is zoek. In de vaart der volkeren moesten de straten breder. Gelukkig niet alles in Gouda, maar in heel veel straten staat nu blik. De verhoudingen zijn verstoord. [...] Als een stad leuk oogt, dan wil je er graag zijn, dan wil je op dat terras koffie drinken. Je gaat niet koffie drinken in een parkeergarage, je wilt een leuke ambiance. Die ambiance is er waar de verhoudingen leuk zijn. (koster MT)*
- *[Toeristen] gaan niet per definitie varen, of per definitie iets op het water doen, maar ze gaan eigenlijk altijd naar de Sint-Janskerk. En als ze daar niet geweest zijn, dan betreuren ze dat heel erg. En als ze niet gevaren*

hebben [is dat niet het geval]. Alleen bij heel mooi weer of als ze de fluisterbootjes werkeloos zien liggen, dan zeggen ze nog wel eens 'dat hadden we ook kunnen doen'. En als ze het gedaan hebben, zijn ze vaak ook verrukt dat je kunt varen, hoewel je niet rond kunt varen. Zeker als er een picknickmand aan boord is, wat tegenwoordig ook kan. Maar of water nu dé trekpleister voor de stad Gouda is? Ik weet wel dat mensen naar Den Bosch gaan voor de Dieze. Dus als het hele doorvaarbaar plan met alle overkluizingen af is en men kan er een dergelijke marketing opzetten als bij Den Bosch, bijvoorbeeld [Gouda presenteren] als het Den Bosch van Zuid-Holland, dan denk ik dat dat een extra trekpleister voor toeristen kan zijn. Als dat bekend wordt. Maar dat is nu nog niet zo. Er is nu nog te weinig toeristische attractie op het water. Er zijn geen rondvaarten op het water. [...] Het is wel geprobeerd, er zijn verschillende jaren kleine rondvaarten geweest en tijdens evenementen wordt dat nog wel gedaan. [...] Je kunt niet met een toevallige reparatie van een ondergrondse kelder marketing voor je stad gaan bedrijven [zoals de reparatie aan de Volmolens], omdat het slechts iets tijdelijks is. Je kunt ook niet met bevroren grachten adverteren. Dan zou je alleen met je fluisterbootjes mensen moeten trekken of met je waterwandelingen. Daar komen ook wel mensen op af, er zijn mensen die echt voor de waterwandelingen komen en die dat ook leuk vinden. Maar dat zijn er niet meer dan mensen die voor een hofjeswandeling komen, of voor een ketterse wandeling of voor een culinaire wandeling. (stadsgids EdH)

- *Je zit aan het water en je bent ook een stad met water, maar het is niet onze hoofdmoot [van gasten]. [Dat zijn] zakenlui, werklui en toerisme in het seizoen. Deze toeristen komen niet voor het water. Het is nog steeds algeheel bekend in de hele wereld dat Gouda een kaasstad is. En de meeste vragen zijn ook wanneer de kaasmarkt is en dan zijn ze een dag te vroeg en dan is het jammer. Kaas is het meeste voor de toerist [waar ze voor komen]. En kaarsjesavond. Toch wel het idyllische wat wij hebben [in Gouda], het Anton Pieck gehalte. Je hoort geregeld mensen over de leuke pandjes die er nog staan, de grachtenpandjes, het stadhuis natuurlijk. Dat is toch wel uniek. [...] Ik heb hier nog nooit iemand binnen gehad die zegt hier te komen hier omdat we hier van die leuke grachtjes hebben. (ondernemer RvG)*
- *Even in een uurtje alles willen zien. [...] Wat [toeristen] niet kennen doen ze niet, ze willen namen die ze kennen. Ze komen maar 1 dag, 1 dag Nederland. Dan kom je niet eens toe aan de [Sint-Jans]kerk, een stadswandeling of aan water. Voor Amerikanen bijvoorbeeld is Nederland Amsterdam en Volendam. (nationaal gids RC)*

- *Als ik een half uurtje heb voor Gouda, loop ik langs de [Sint-Jans]kerk, [door] de tuin [achter de Sint-Janskerk], want daar heb je prachtig zicht op de kerk, het museum, de bibliotheek en dan naar de Markt. Je moet de Waag laten zien, het Stadhuis. En als het even kan, wachten op Floris V, het klokkenspel. (nationaal gids MvdK)*

Wenselijkheid van de uitvoering van de plannen

In de antwoorden op de vraag ‘wat wilt u dat er gebeurt?’, wegen veel geïnterviewden de verwachte baten af tegen de verwachte kosten van de geplande investeringen in het water. En tegen de kosten en baten van andere mogelijke investeringen. Vaak worden de investeringen in het water afgezet tegen verkeersproblematiek. Sommigen vinden het één belangrijker, anderen het ander. Veel geïnterviewden verwachten dat andere investeringen (eerst of ook) gedaan moeten worden om meer bezoek te trekken en vast te houden. Het uitvoeren van de plannen voor het water in de binnenstad van Gouda staat lang niet voor iedereen bovenaan het prioriteitenlijstje.

- *Wat ik belangrijk vind, is de bereikbaarheid van de binnenstad. Er moeten duidelijke beslissingen genomen worden. Niet halfslachtige beslissingen van een autoluwe stad waar toch 's avonds wel gereden mag worden. Je hebt nu parkeren voor vergunninghouders en voor niet-vergunninghouders. In de toekomst moeten er goede, duidelijke parkeerplaatsen komen, waar het veilig parkeren is en [waarvandaan je] veilig naar de binnenstad kunt lopen. En dat heel de binnenstad verder autoluw wordt of alleen voor vergunninghouders. Maar niet dat je een tweeslachtig beleid houdt en dat mensen toch gaan rijden in de binnenstad om te zoeken naar een plaatsje en vaak niet vinden waardoor toch irritatie ontstaat.[...] Eén uur parkeren 's avonds is vaak te kort.[...] Met duidelijkheid kom je verder dan iedereen tevreden houden. Elke beslissing zal in het begin weerstand oproepen. Delft is ook autoluw geworden op een gegeven moment, met goede parkeerplaatsen of garages er omheen. Iedereen went er toch wel aan op een gegeven moment. (ondernemer TvV)*
- *Het idee om de vaarroute open te stellen en van de Gouwe naar de IJssel te kunnen door de binnenstad, ik denk dat dat best een goed gegeven is. Alleen zeg ik als ondernemer dat het niet ten koste moet gaan van de bereikbaarheid voor het autoverkeer. En dan denk ik met name aan de irritatie bij bezoekers die in de auto moeten wachten op 20 boten die de brug door moeten. Ik denk dat het [openstellen van de vaarroute] een brok toegevoegde waarde kan hebben voor toeristisch Gouda. [...] Nee,*

[investeren in water is niet belangrijk voor mij]. Investeren in parkeren zou voor mij [als ondernemer] veel aantrekkelijker zijn dan investeren in water. [...] In Gouda is duidelijk een parkeerbehoefte. [...] Er is vrij recent een provinciaal koopstromenonderzoek geweest en [daaruit] blijkt dat Gouda [qua] parkeeraanbod [in het kernwinkelgebied] ver onder gemiddeld scoort. De meest [ideale] situatie [is] zeven parkeerplaatsen voor iedere 100 vierkante meter verkoopvloeroppervlak. Gouda komt op een magere drie uit. Inzittenden per auto [besteden gemiddeld] toch het meest. Voor ieder ander vervoermiddel is dat aanzienlijk minder. [...] Het gevoel op dit moment waar ik als ondernemer in zou willen investeren, is parkeren. En niet in water. (ondernemer JP)

- *Als je mensen wil trekken [is investeren in water] wel [belangrijk]. Als je nu Gouda inloopt vanaf de parking, zie je bijna geen water, alleen langs de kerk. Wel vanaf Klein Amerika, dan loop je langs de [Fluwelen] Singel. Als je boten op het water hebt [liggen], dan is het heel anders, dan zie je dat er gevaren wordt. Nu niet. Nu is het stil water, er gebeurt niets hier. (nationaal gids RC)*
- *De vraag is of je die oude structuren die voor handel, economie en welzijn van een stad gemaakt zijn, onderhouden zijn en wellicht uitgebreid zijn, zo kunt converteren tot iets wat nu ineens voor toerisme geschikt zou zijn. Dat vergt een heel andere planologie denk ik. De vraag is dan of je de route dwars door de stad zou nemen die op misschien wel 10 punten gekruist wordt door autoroutes die je niet meer kunt wegdenken uit onze 21ste-eeuwse stadssamenleving. De vraag werpt zich dan op, welk belang telt zwaarder? [Als je vanuit het oogpunt van] de verkeersproblematiek [kijkt], kun je je niet voorstellen dat het water van de Gouwe weer door de Veerstal gaat lopen, omdat je daar dan een brug moet creëren. En dat hangt weer vast aan grotere structuren zoals rondwegen en provinciale inmenging. Dan wordt het zo ingewikkeld, dat onze simpele eis van een leuke zeilboot door de binnenstad implicaties gaat hebben die ver boven ons inlevingsvermogen gaan vallen en wellicht helemaal niet meer uitvoerbaar zijn. [...] Wat voor effecten en problemen kom je tegen als je een toeristisch ideaalplaatje wilt leggen op het oude economisch belang plaatje? [...] Alle mensen die hier [in de binnenstad] wonen en een parkeervergunning hebben, en niet al te ver van hun huis geparkeerd willen staan, wat zullen die mensen denken als ik met een esthetische blik op deze straat vind dat er water in moet, maar dat kost eventjes 200 parkeerplekken? Wil ik dan nog wel zo graag dat water? Daar denk ik ook wel meteen aan. De grachten zoals aan de Nieuwehaven en de Raam zijn niet voor niets gedempt. En daarbij, hoeveel grachten moet*

een stad hebben? Hoeveel grachten kan een stad nog aan? (stadsgids EdH)

- *Investeren in water is heel erg belangrijk. Water daar leven we allemaal van, daar leven we op. We hebben het nodig, geen mens kan zonder water. En je kan het water benutten als nuttig tijdverdrijf, water heeft te maken met natuur. We kunnen niet zonder. We moeten het koesteren, maar we moeten er ook van kunnen genieten. Een jongetje van 8 of 10 jaar moet met een kano heerlijk kunnen varen. [...] Het water is van iedereen. (watersporter DV)*
- *Ja natuurlijk [is investeren in water belangrijk]. Vroeger was het water zwart en smerig. Het stonk. En dat wordt steeds schoner, je ziet er waterplanten in. Het is een stuk beter dan het was, en zeker met dat schuren straks. [...] Water is gewoon belangrijk. En zeker als je er met je bootje op kan varen, dan kun je overal naar toe. Als mijn kleinkinderen groter zijn, gaan we lekker de stad door, die kinderen vinden dat prachtig. (watersporter HH)*
- *Wij hebben hier in de stad al stukjes met identiteit, maar dat moet je bewaren en weer gaan koesteren [door te investeren in het water]. Die oude straatjes met die mooie oude pandjes die nu wegvallen omdat die verhoudingen zoek zijn omdat de gracht dicht gegooid is en vol staat met blik. Het is niet meer een geheel met elkaar, het is kapot. (koster MT)*
- *Het water kan zorg dragen, met name in het Cultureelkwartier dat daar een goed economisch plan neergezet wordt. Je hebt er niets aan dat je een half jaar na opening tot de conclusie moet komen dat iets economisch niet haalbaar is. In het Kernwinkelgebied kan dat daarom niet, daar is de vierkante meter prijs te hoog op jaarbasis. In het Cultureelkwartier kun je dat voor een aanzienlijk lagere vierkante meterprijs creëren. Specialisatie in een gebied waar het economisch haalbaar is. En dan zal het voornamelijk op toeristisch vlak aankomen, kunst, curiosa, biologische [producten], koken. Een straatje met winkels waar landen vertegenwoordigd worden. Groenendaal is daar al een beetje een voorbeeld van. Daar moet je naar toe denk ik. Een beetje bijzondere winkeltjes om je zo te onderscheiden. (ondernemer JP)*
- *[Of investeren in water belangrijk is, vind ik een] lastige vraag. Als er geïnvesteerd moet worden en er is een bepaald budget, dan zou ik eerst investeren in parkeren en overnachtingsmogelijkheden en daarna kijken naar mogelijkheden zoals met kanoroute onder de gebouwen door. Daar zie ik meer brood in dan in het water. (ondernemer TvV)*

- *Je kunt zowel op een kaasmarkt lopen, genieten van grachten en ook nog kunst en cultuur meepikken, waardoor een dag eigenlijk te kort is. Dat hoor ik vaak [van toeristen]. En dan denken wij als gidsen, als VVV, als mensen die met toeristen omgaan, 'waarom blijven jullie hier niet overnachten'? En dan is er weer het probleem dat er geen geschikte hotels zijn in de binnenstad. Daarvoor moet je naar Bodegraven, Reeuwijk, Bergambacht of Moordrecht. Er zijn er hier maar heel weinig en voornamelijk bed & breakfasts. En veel mensen willen toch een viersterren hotel, Amerikanen logeren echt niet in Gouda. (stadsgids EdH)*
- *De Staande Mastroute is hartstikke leuk, maar daar zeg ik wel bij, zorg wel dat je de mensen iets kan bieden om hier te blijven liggen. Om mensen langer in Gouda te houden, dan zullen er toch dingen op zondag open moeten zijn. Onder andere een VVV. En dan moeten er ook wat meer dingen op zondag kunnen. Op de Markt kan vrij weinig op zondag vanwege de diensten in de Sint-Jans[kerk]. Op zondagen heb ik hier mensen zitten, wat gaan we doen? Geen idee. winkels zijn dicht, musea dicht. Op zondag is Gouda een beetje een dooie stad. Een open VVV biedt de mensen ook weer een stukje toegankelijkheid. En dat kan er toe leiden dat mensen langer blijven. Als je in een stadje binnenkomt, maakt niet uit welk stadje, en het toeristenbureau is dicht, je wilt toch weten waar je wat kan doen. Dan is het vaak een rondje om de markt, het is stil, VVV is dicht, weet je wat, we rijden door. En dan sluit je eigenlijk de stad af in plaats van open. De VVV heeft daar denk ik een heel duidelijke rol in. (ondernemer RvG)*
- *[Zoek het in] meer attracties. Wij vertellen [als nationaal gids] over de pijpen en de kaarsenmakerij en de kazen, alles wat Gouda heeft, maar [toeristen] willen het zien. We nemen ze mee naar een stroopwafelbakkerij, maar dan is de kaarsenmakerij te ver lopen. Dat kost te veel tijd. Als het meer geconcentreerd zou zijn, zou dat heel erg leuk zijn. Het kaasmuseum is een eind lopen. [...] en soms langs een stuk dat niet interessant is [voor toeristen]. [...] Het gros van de toeristen wil in korte tijd heel veel zien. (nationaal gids RC)*
- *Tot mijn verbazing wil de gemeente Gouda meer bezoekers. Ik denk dat je eigenlijk eerst moet proberen om de bezoekers wat langer vast te kunnen houden. Het is een gegeven dat mensen maar heel kort Gouda bezoeken, 2 [à] 3, [misschien] 4 uur. En eigenlijk moet je het zo zien in te richten dat ze veel langer blijven dan die 2 à 4 uur. Want hoe langer ze blijven, hoe meer ze uitgeven. (ondernemer JP)*

Wat daarnaast opvalt

Water geeft een extra dimensie aan de beleving van de stad

De aanwezigheid van water in de stad geeft voor veel van de geïnterviewden een waardevolle extra dimensie aan hun beleving van de stad.

- *Middenin de stad je bootje neerleggen, dat heeft gewoon iets. Je gaat de andere bootjes langs, kijken wat er ligt. Lekker eten in de stad. Dat heeft iets. [...] Dat is een vrij gevoel. [...] Een stad is heel anders [vanaf een boot], je wacht op een brugwachter. [...] Het vrijheidsgevoel. Als ik op vakantie ga, gaat mijn bootje uit de steiger vandaan, en dan ben je al op vakantie. (watersporter HH)*
- *Water heeft een gevoel van schoonheid, van reinheid. [...] Ik vind water in de stad prachtig. Het geeft een extra dimensie aan de hele omgeving. In water weerspiegelen zich bomen en huizen, het geeft een soort rust. Als het vriest en ik weet dat de allereerste keer dat ik Gouda als volwassene zag, was tijdens een krokusvakantie waarin het heel erg gevroren had. Ik herinner mij nog dat ik alleen maar hoofdjes zag, omdat iedereen schaatste op de grachten. Op alle grachtjes in Gouda werd geschaatst. Dat gaf zo'n stil en rustig gevoel, terwijl het toch een drukke stad was. Wat is het fantastisch als je een stad hebt waar overal geschaatst kan worden. Dat is [mijn opvatting] als bewoner, als iemand die daar rondloopt. (stadsgids EdH)*
- *Al was het alleen maar voor het uitzicht als je wandelt [door de binnenstad]. Als er geen grachtjes zouden zijn, zou het maar een vlakke bedoeining zijn in Gouda. Het voegt een hoop toe dat beetje water dat we hebben. Ook voor de mensen van buiten Gouda die hier met bootjes naar toe komen en aanleggen. Ik vind het wel gezellig, die bootjes die hier voor [de deur] liggen. Het is toch een stuk levendiger dan wanneer het leeg is. (ondernemer EM)*
- *De mooie grachten, de intimiteit die de Goudse grachten hebben, nog meer dan Delft. En [dat geldt] vooral voor dat stukje rond de [Sint-Jans]kerk. En het niveauverschil vind ik erg mooi. (nationaal gids MvdK)*

Aanvullende praktische tips om bezoekers te trekken

De geïnterviewden hebben veel ideeën hoe Gouda meer bezoekers kan trekken. Een aantal van deze ideeën heeft met water te maken, ook al staan ze los van de geplande investeringen in het water in de binnenstad. Andere ideeën hebben niets met water te maken, maar met horeca, activiteiten, bloemen, de regio, faciliteiten, en parkeergelegenheid. Veel tips en opmerkingen hebben betrekking op PR en mond-tot-mondreclame, sommige op de communicatie van de gemeente, zowel met ondernemers en bewoners, als intern.

- *Ik denk aan een koppeling tussen varen naar de stad Gouda en parkeerbehoefte. [...] Ruimte is hier [in het kernwinkelgebied] niet aanwezig, dat zul je elders moeten creëren. [...] Ik denk aan een veerdienst, je parkeert in Coenecoop en met de boot kom je naar de stad toe. Zo'n lijndienst is er ook van Dordrecht naar Rotterdam centrum. Dat kan een brokje toegevoegde waarde geven, mensen kunnen naar de binnenstad gebracht worden. Een Rijn-Gouwelijn over water. (ondernemer JP)*
- *Een straat mag vies zijn [volgens toeristen], daar lopen beesten op, mensen met viezigheid aan hun schoenen, daar vallen blaadjes op, daar heb je dieseluitstoot en zakjes patat. Maar water, dat moet schoon zijn. Je mag geen fietsresten in water zien, je mag geen kroos in water zien, je mag zeker geen stadsvuil in water zien. Het moet eigenlijk ook stromen, niet zo maar stilstaan, want dan zijn vooral buitenlandse toeristen erg bang voor muggen. Veel mensen vermoeden dat vies water zal gaan stinken, en niemand wil recreëren in zo'n omgeving. Dat is toch wel heel belangrijk. Voor mijn gevoel zou het opruimen van de grachten, althans het voor het zicht wat schoner maken, helemaal niet zo vreselijk veel moeite kosten. Net zoals je de straten en de markt schoon spuit na iedere markt, zou je ook de grachten misschien wat vaker aan een schoonmaakbeurt kunnen [onderwerpen]. (stadsgids EdH)*
- *Eetmogelijkheden zijn er in Gouda genoeg, maar [er mist] een tent waar je met een grote bus snel kunt eten. [...] [Voor groepen] mensen die snel reizen, een parkeerplaats erbij, snel een lekkere maaltijd en weer door. (nationaal gids MvdK)*
- *Je moet mensen de gelegenheid geven om keuzes te kunnen maken, maar je moet wel wat bieden. Dat geldt voor elk commercieel bedrijf, maar ook voor gemeentes. Je komt ergens omdat... [...] Omdat je meer hebt, keuzemogelijkheid, [...] kun je meer verschillende mensen kwijt. Je moet iets aan kunnen bieden, diversiteit, alles erop en eraan. Het hoeft niet over-*

bodig luxe te zijn, maar je moet wel een bepaalde luxe [kunnen bieden]. [...] Mijn ervaring in het hotel is, als je niet kan waarmaken wat je zegt, mensen teleurgesteld zijn. Dat heeft ook met duidelijkheid te maken, je vraagt naar de mogelijkheden [bijvoorbeeld kamerprijs met of zonder douche. Dan moet daar niet achteraf het ontbijt nog bijkomen]. Je wilt weten wat de mogelijkheden zijn, wat de faciliteiten zijn, dus daar ga je naar toe, omdat... (ondernemer RvG)

- *Je zou een soort park kunnen maken of een stadswijk, waar eventueel veel mensen tegelijk kunnen komen, met een goede busparkeerplaats, waar je alle oude Goudse industrie kunt laten zien met een souvenirwinkel erbij. Dan heb je ook een uitwijkmogelijkheid, de Zaanse Schans en de kaasboeren rondom Amsterdam zijn druk. Het kan ook gecombineerd met een boottour van een half uur. Dan kun je alles in Gouda zien in een uurtje. En je kunt het combineren met Kinderdijk en Schoonhoven. Dan zit niet alles meer geconcentreerd rond Amsterdam. Dan heb je prachtige molens, oude handwerken en de stad. Want Amsterdam en Volendam, heel veel mensen kennen dat rondje wel. Dan heb je als het ware een ander rondje wat je aan kunt bieden. En je kunt het combineren met Boskoop. Dat is uniek, daar komen zoveel bloemen vandaan, dat is prachtig om te laten zien in het voorjaar. Zoals je nu de Grand Holland excursie hebt, kun je ook Hollands Midden pakken, waarbij je Gouda, het bloemengebied in Boskoop, Schoonhoven, Kinderdijk en Dordrecht combineert. Dat kennen toeristen nog niet, maar ga dat promoten. (nationaal gids MvdK)*
- *Als toeristen hier komen en het is geen Keukenhoftijd, geen tulpentijd, [vragen ze altijd] waar zijn de bloemen? Ze denken dat overal in Nederland bloemen zijn. We moeten iets verzinnen voor onze steden waardoor toeristen steeds weer bloemen zien. Gouda heeft best al wel bloemen in de stad, maar er zouden meer bloemen in de stad kunnen. [...] Groen maakt een stad toch aangenaam. (nationaal gids RC)*
- *Als je een evenement op poten wilt zetten, als een Staande Mastroute, zorg dan wél dat die mensen aan kunnen leggen. Zorg dan wél dat het er netjes uitziet zodat mensen ook het gevoel hebben dit is gezellig, dit is leuk, hier kom ik nog eens terug, ik ga een kennis bellen die nu in Amsterdam ligt met zijn boot, 'joh je moet hierheen komen, dan blijf ik nog twee dagen liggen'. Dat trekt toerisme aan. (ondernemer RvG)*
- *Je moet er voor openstaan om op koopzondag je winkel open te gooien. En niet dat er 6 winkels open zijn en de rest niet. Dat vind ik een bepaalde openheid. Wij willen een koopzondag, daar moeten mensen op af*

komen, dan moet het wel open zijn. Je moet [als ondernemer] ook openstaan om daarvoor te investeren, dat je iemand op zondag kan neerzetten of dat je zelf gaat werken. En ook voor bewoners, dat zij openstaan ‘het is vandaag koopzondag dus het is wat drukker in de stad, je kunt je auto misschien wat minder makkelijk kwijt’. Het zal niet de eerste zondag stervensdruk zijn in de stad, maar daar gaat ook een tijdje over heen, dat moet groeien, daar moet over gepraat worden door mensen die hier zijn geweest en nog een keer willen komen en gaan aanraden bij familie, vrienden, ‘ga op zondag ’s een keer naar Gouda’. (ondernemer RvG)

- [Ideaal zou zijn] parkeerplaatsen voor bussen waarbij je niet te ver hoeft te lopen om in de binnenstad te komen en in [relatie tot de plannen van de gemeente] waar je meteen op een bootje zou kunnen stappen. [Parkeerplaats] Klein Amerika is ideaal [qua locatie] want je bent meteen bij de [Sint-Jans]kerk, maar als je met een grote bus komt, die past met zijn spiegels niet door de [entree]. (De parkeerplaats bij de schouwburg is te ver, en dan kom je bovendien door een saai en modern stuk.) Wat heel mooi zou zijn, is als je daar een stopplaats kunt maken voordat ze op het parkeerterrein komen, waar je de mensen uit kunt laden. Je bent meteen in een leuk stukje van Gouda, bij de kerk, de oude Joodse begraafplaats en je zit meteen aan het water. Nu laten we mensen uitstappen waar het eigenlijk niet mag. Als je pech hebt krijg je een bekeuring. We werken veel met oudere mensen die slecht ter been zijn. (nationaal gids MvdK)

Tips en opmerkingen met betrekking tot PR en mond-tot-mondreclame, en de communicatie van de gemeente

- [Het komt geregeld voor dat voor] groepen die in [hotel] Campanile slapen, Gouda niet op het programma staat. [...] Ik ben wel eens extra vroeg vertrokken [met een groep] om een half uurtje Gouda te zien, want het is zo zonde om niets van de stad te zien. Ze eten en slapen op een industrie-terrein en gaan de volgende dag gelijk weer door. Het gebeurt heel veel dat groepen in Gouda in [hotel] Campanile zitten, veel tijd verliezen om naar de Zaanse Schans en Volendam te gaan, terwijl ze vlakbij zoveel mooie dingen hebben. Langs de Hollandse IJssel staan ook twee molens langs de dijk. Je hoeft helemaal niet naar de Zaanse Schans, je bent vanuit Gouda zo in Kinderdijk. Maar de Zaanse Schans is bekend. [...] Iets typisch Hollands [zien], daar gaat het om. (nationaal gids RC)
- Publiciteit is heel erg belangrijk. [Naar aanleiding van het stuk in de krant over duikers bij het Casino], daar moet niet over 4, 5 weken weer

iets over verschijnen, nee, over veertien dagen moet er eigenlijk weer een stuk in [de krant]. Dan wat namen erbij noemen, een leuke foto erbij, een kaartje [of plattegrond waarop aangegeven staat waar de foto genomen is], dat [maakt] het voor het publiek, voor de inwoners ook veel interessanter. Veel informatie [zorgt ervoor] dat het gaat leven. [...] En de gemeente [moet] zelf een leuke folder maken die makkelijk te lezen is en boeiend [door] afbeeldingen [...], dat trekt aan. (watersporter DV)

- *Als [mensen] weten dat ze in Gouda een leuke route kunnen varen, dan gaan ze dat doen. En dat doen ze misschien wel 2, 3 keer, [en] nemen ze andere kennissen en vrienden mee. Als ik voor mijzelf spreek, wij varen ook vaak dezelfde route, nemen andere mensen mee en het blijft gewoon gezellig. (watersporter DV)*
- *[Om meer bootjes van buiten naar Gouda te laten komen heb je] persartikeltjes, reportages [nodig]. Je merkt dat op het moment dat er een hoop [aandacht] is geweest, dat er een filmploeg is geweest, dan heb ik het een paar dagen drukker. Als dat een tijd minder is geweest, wordt het rustiger. (ondernemer EM)*
- *Wil [de gemeente] dat er meer [watersporters] naar Gouda komen, moet ze zorgen dat de vaarfolders kloppen [qua informatie]. En [ze moeten folders] in Amsterdam bij de brugwachter leggen, want daar moeten [watersporters] wachten om te betalen, anders mogen ze de stad niet door. En dat zullen ze op meer plekken moeten doen. Niet alleen maar [hier] op de sluis als je toch al in Gouda bent. [...] Er zijn diverse plekken waar mensen hun boot uit moeten om ergens te betalen. Zorg dan dat daar [folders] liggen. Zeker [boten] die uit Amsterdam komen, kunnen bij Alphen afslaan, maar als ze nou een foldertje van Gouda zien liggen en weten wat daar is, 'laten we 'ns die kant opgaan'. Als je het hier in Gouda uitdeelt, zijn ze er al. (watersporter HH)*
- *De havendienst is van de gemeente overgegaan naar Cyclus. [...] Vroeger was er een chef van de havenmeester die er zelf ook mee bezig was. Nu zit dat er buiten. Degene die op straat dingen ziet en constateert, moet dat bij beleidsmensen aandragen. [...] Het werkt langs elkaar. De communicatie is er niet [...] Die verandering dat alles naar Cyclus is gegaan [merk je] aan de communicatie. Dingen worden overgedragen, maar de helft wordt vergeten. En dat is jammer. [Bijvoorbeeld] de [vaar]folder van vorig jaar waar ons telefoonnummer staat terwijl het gemeentenummer er op had moeten staan. Onze tekst is weggehaald, maar het nummer is wel blijven staan. Wij moeten dus steeds doorverwijzen. Het wordt niet afgestemd. (watersporter HH)*

- *Er is te weinig communicatie tussen de ambtelijke wereld en de VVV (medewerkers). Dat zou mijns inziens wel nuttig zijn, vertel meer over de restauratieplanning, want mensen vragen dat aan ons. Alle plannen die er leven. [...] [De ergernissen van toeristen over vuile grachten] horen wij [als stadsgids]. En ik denk wel eens, ik kan hier zo weinig mee. Aan wie moet ik nou eens duidelijk maken dat ik dat natuurlijk ook wel met de mensen eens ben. [...] Acceptatie van ellende kun je heel vaak activeren door uit te leggen waarom iets nog niet gebeurt of waarom iets juist wel gebeurt. (stadsgids EdH)*

Aanbevelingen

Uit de gesprekken klinkt enthousiasme voor de plannen van de gemeente Gouda om te investeren in het water in de binnenstad. Dit enthousiasme is niet vanzelfsprekend gekoppeld aan de verwachting dat Gouda door de geplande investeringen meer bezoek zal trekken. De meeste knooppuntburgers verwachten dat de stad aan sfeer zal winnen wanneer er meer en schoner water is, maar denken niet dat dit voor mensen een op zichzelfstaande reden zal zijn om naar Gouda te komen. Mogelijk blijven bezoekers langer door de extra dimensie die water geeft aan de beleving van de stad.

In een groot aantal gesprekken wordt de aantrekkelijkheid van Gouda voor bezoekers in een groter verband geplaatst. Aanvullende investeringen in parkeermogelijkheden en toegankelijkheid, accommodatie en watersportfaciliteiten, vergroting van het aanbod van winkels en activiteiten, en een goede PR zijn eerst of tevens nodig om Gouda aantrekkelijker te maken voor bezoek. Veel knooppuntburgers denken dat de geplande investeringen in het water alleen in samenhang met andere investeringen meer bezoekers zullen trekken. Een enkeling ziet geen rol voor water in de binnenstad om meer bezoek naar Gouda te trekken.

Ook in geografisch opzicht plaatsen mensen de plannen voor Gouda in een groter verband: de Reeuwijkse plassen, Oudewater, Haastrecht, Schoonhoven en Kinderdijk. Er klinkt een wens om Gouda aan te laten sluiten bij de watersport- en andere toeristische kwaliteiten van de regio om zo meer bezoekers te trekken. Voor watersporters kan Gouda een centraal vertrekpunt zijn voor tochtjes in de regio, maar ook een onderdeel van een groter of kleiner vaarondje. Voor toeristen kan Gouda een interessante pleisterplaats zijn omdat

5

op relatief korte afstand veel typisch Nederlandse activiteiten en bezienswaardigheden zijn.

Op basis van deze waarnemingen lijkt het ons van belang om enthousiasme voor het project Hollandse Waterstad niet op voorhand te beschouwen als graadmeter voor een te verwachten toename in bezoekers. De knooppuntburgers zijn vaak enthousiast over de plannen omdat water een waardevolle extra dimensie geeft aan hun beleving van de stad. Dit kan ook voor bezoekers gelden, maar betekent niet noodzakelijkerwijs dat dit voor hen een opzichzelfstaand bezoekmotief zal worden. Wellicht verleidt een sfeervollere stad bezoekers wel om langer te blijven. Om meer bezoek te trekken zijn eerst of gelijktijdig aanvullende investeringen nodig in andere aspecten van de aantrekkelijkheid van Gouda.

In de gesprekken zijn diverse aanvullende investeringen en praktische tips genoemd die Gouda meer bezoek zouden kunnen opleveren. Het lijkt ons raadzaam om deze suggesties te bekijken. Het is hierbij belangrijk om ons te realiseren dat de geïnterviewden hun afwegingen maken vanuit hun eigen perspectief. Hun rol omvat niet dat zij vanuit gemeentelijk perspectief een kloppende kosten-baten analyse geven. Zij nemen in hun kosten-batenanalyse ook voor hen belangrijke praktische kanten en gevoelswaarden mee. Ze laten zien waar potentiële belangentegenstellingen liggen of waargenomen worden. Het is in ten minste twee opzichten belangrijk om aandacht te besteden aan deze praktische tips en suggesties. Enerzijds kunnen ze worden benut om het plan sterker te maken, anderzijds om het draagvlak voor het project Hollandse Waterstad te vergroten.

Nawoord

Het uitvoeren van dit onderzoek is voor ons een onvergetelijke ervaring geworden. In dit nawoord willen daar graag even bij stilstaan.

Met veel plezier hebben we geluisterd naar de verhalen die onze respondenten ons vertelden. Het is een voorrecht om beroepshalve te mogen genieten van de veelkleurigheid van mensen en hun ideeën.

Die veelkleurigheid maakte ons eens te meer bewust van de relativiteit van onze eigen mening, en bracht ons soms verrassende nieuwe inzichten.

Daarom willen we alle mensen die we gesproken hebben ook op persoonlijke titel heel hartelijk danken dat zij hun ideeën met ons hebben willen delen.

Het onderzoek zijn we begonnen onder het toezicht van, en met het stimulerende vertrouwen van Stefan Ouboter, grondlegger van NOK-n. Vanuit zijn jarenlange ervaring en met zijn scherpe en positieve blik en kon hij een ogenschijnlijk vastgelopen schip met een korte maar rake opmerking weer vlot trekken. Tijdens zijn afwezigheid door ziekte hebben wij geprobeerd het werk op zijn manier, in zijn geest voort te zetten. We zijn erg bedroefd dat hij niet beter heeft mogen worden, en missen in hem een bijzonder mens en een werkgever die ons de ruimte gaf om onze talenten te ontwikkelen.

Colofon

Opdrachtgever

Consortium Hollandse Waterstad, Gouda

Projectleider

Marjo van Loon (0182 588185)

Project ID

Projectnummer 177

Uitvoering

NOK-n bv, lid van de Netwerkorganisatie voor Omgevingskwaliteit

Grafisch ontwerp en opmaak

Kristel Braunius, Amsterdam (020 6465209)

Foto's

Marjo van Loon (0182 588185)

NOK-n, 0182 599664

drs. Lizet van den Berg, lvandenberg@nok.nl

drs. Eveline Maris, emaris@nok.nl

drs. P.S.H. Ouboter

Interviews

18 september tot 13 december 2007

1^e concept verslag verzonden

21 december 2007 aan geïnterviewden,

15 april 2008 uitgereikt aan consortium (ter vergadering)

Definitieve versie

17 juni 2008

Status rapportage

1.0, definitieve versie